

ӘОЖ 004:519.2
ГТАМР 14:01.85

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ИНТЕРНЕТ-ПРОВАЙДЕР ҚЫЗМЕТ ЖҮЙЕСІНІҢ ТАЛДАУЫ

Н.С. ЗАУРБЕКОВ¹, С.Н. ИСАБАЕВА², А. КАПЫРАШ¹

(¹Алматы технологиялық университеті, Алматы, Қазақстан,

²Нұр-Мұбарак Египет ислам мәдениеті университеті, Алматы, Қазақстан)

E-mail: sulu74@mail.ru, asl_khan@mail.ru, agu.nurgali@mail.ru

Мақалада Қазақстан Интернет-провайдер жүйесіне талдау жасалынған. Интернет провайдар ұғымының анықтамасы, олар ұсынатын қызмет көрсетулер, интер-нет-провайдерлер типтері келтірілген. Қазақстандағы интернет-провайдерлер қызметі туралы ақпараттар келтіріліп, қазіргі таңда қолданыстағы интернет-провайдерлер тізімі ұсынылған. Интернет-провайдерлерді таңдауға ұсыныстар берілген. Аталған ұсыныстар Қазақстандағы интернет-провайдер қызмет жүйесіне жылдам бағдарлануға және таңдауға мүмкіндік береді.

Негізгі сөздер: интернет, провайдер, желі, хостинг провайдер, магистральды провайдер.

АНАЛИЗ СИСТЕМЫ УСЛУГИ ИНТЕРНЕТ-ПРОВАЙДЕРОВ В КАЗАХСТАНЕ

Н.С.ЗАУРБЕКОВ¹, С.Н.ИСАБАЕВА², А.КАПЫРАШ¹

¹Алматынський технологический университет, Алматы, Казахстан

²Египетский университет исламской культуры «Нур-Мубарак», Алматы, Казахстан)

E-mail: sulu74@mail.ru,asl_khan@mail.ru, agu.nurgali@mail.ru

В статье рассматривается анализ системы услуги интернет-провайдеров в Казахстане. Предложены определение термина интернет-провайдер, типы интернет-провайдеров и виды предоставляемых ими услуг. Дана информация о передовых интернет-провайдерах в Казахстане, а также список существующих интернет-провайдеров. Предложены рекомендации по выбору интернет-провайдеров. Использование предложенных рекомендаций позволяет быстро выбрать систему услуг интернет - провайдеров в Казахстане.

Ключевые слова: интернет, провайдер, сеть, хостинг-провайдер, поставщик внешних линий.

ANALYSIS OF THE SYSTEM OF WORK OF INTERNET PROVIDERS IN KAZAKHSTAN

N.S. ZAURBEKOV¹, S.N. ISABAEVA², A. KAPYRASH¹

¹Almaty Technological University, Almaty, Kazakhstan

²Egyptian University of Islamic Culture "Nur-Mubarak", Almaty, Kazakhstan)

E-mail: sulu74@mail.ru,asl_khan@mail.ru, agu.nurgali@mail.ru

The article deals with the analysis of Internet service providers system in Kazakhstan. The definition of the term Internet provider, types of Internet providers and types of services provided by them are proposed. The information about the leading Internet providers in Kazakhstan, as well as a list of existing Internet providers are given. Recommendations on the choice of Internet providers are offered. The use of proposed recommendations allows you to select the system of Internet service providers in Kazakhstan quickly.

Keywords: Internet, provider, network, hosting provider, supplier of external lines.

Кіріспе

Қазіргі таңда «Цифрлық Қазақстан» бағдарламасын жүзеге асыру мақсатында «Цифрлық мемлекетке көшу» қажеттіліктерін күні бұрын біліп халық пен бизнеске қызмет көрсету инфрақұрылымы ретінде мемлекеттің функцияларын түрлендіру бағыты бойынша интернет-провайдер ұғымын жете түсіну және оны қолдануда, Қазақстандағы интернет - провайдерлерді білу қажет [1].

Интернет-провайдер (ағылш. Internet Service Provider, ISP) - интернетке қол жеткізудің қызмет көрсетулерін және интернетпен байланысты басқа да қызмет көрсетулерді ұсынатын ұйым [2].

Интернет-провайдермен ұсынылатын қызмет көрсетулер қатарына кіре алады:

- коммутацияланатын және ерекшеленген арналар бойынша интернетке қол жеткізу;
 - сайттардың жұмысын сақтау және қамтамасыз еті үшін дискілік аймақты бөлу (хостинг);
 - пошталық жәшіктердің немесе виртуалды пошталық сервердің жұмысын қолдау;
 - провайдер аумағында клиент жабдығын орналастыру (колокация);
 - ерекшеленген және виртуалды серверлерді жалға беру;
 - деректерді резервтеу және басқасы.
- Зерттеудің нысандарымен мен әдістері*
Интернет-провайдерлерді ұсынылатын қызмет көрсетулерге сәйкес типтерге бөлуге болады:
- қол жеткізу провайдерлері;
 - хостинг-провайдерлер;

- магистралды (ағылш. backbone) провайдерлері;
- арналық провайдерлер;
- соңғы миля провайдерлері және басқалары.

Қол жеткізу провайдерлері арасында өз иелігінде магистралды арналары бар – алғашқылары (магистралдыларын), алғашқыларда

байланыс арналарын жалға алатын – екіншілерін (қалалықтарын) бөліп қарастыруға болады. Алғашқы провайдерлер трафикті көбінесе, үлкен көлемде сатады және жеке пайдаланушыларға емес (алайда, шектеулер бар болғанымен) басқа провайдерлерге қызмет көрсетеді. Қазақстан интернет провайдерлері тізімі 2-кестеде көрсетілген.

Кесте 1 – Қазақстан интернет-провайдерлер тізімі

Интернет-провайдер	Компания	Қамту аймағы	E-mail	Веб-сайт
2DAY TELECOM	"2DAY TELECOM" ЖШС	Астана, Алматы, Ақтобе, Атырау	info@2day.kz	www.2day.kz
ALLNET.kz	"АЛЛНЕТ" ЖШС	Қостанай облысы	info@allnet.kz	www.allnet.kz
ASTEL	"ASTEL" АҚ	ҚР көптеген аумақтары бойынша	astel@astel.kz	www.astel.kz
Beeline	"КаР-Тел" ЖШС	ҚР көптеген аумақтары бойынша	webmaster@beeline.kz	www.beeline.kz
NETWORK.KZ	"СТС" ЖШС	Астана, Алматы	ctc@network.kz	www.network.kz
DigitalTV	"DIGITAL TV" ЖШС	ҚР көптеген аумақтары бойынша		www.dtv.kz
Diji	"Aksoran" ЖШС	Астана, Алматы, Ақтау, Қарағанды, Орал, Тараз		www.diji.kz
DUCAT	"Арна" АҚ	Астана, Алматы, Атырау, Павлодар	info@ducat.kz	www.ducat.kz
ICON	"ICON" ЖШС	Алматы	office@iconnet.kz	www.iconnet.kz
INTELSOFT	"INTELSOFT KAZAKSTAN" ЖШС	Алматы	info@intelsoft.kz	www.intelsoft.kz
Jet3G	"АЛТЕЛ" АҚ	ҚР көптеген аумақтары бойынша	webmaster@telecom.kz	www.jet3g.kz
KazTransCom	"KazTransCom" АҚ	ҚР көптеген аумақтары бойынша	info@kaztranscom.kz	www.kaztranscom.kz
Kcell	"Kcell" АҚ	ҚР көптеген аумақтары бойынша	ccmail@kcell.kz	www.kcell.kz
Megaline / iD TV / iD Net	"Қазақтелеком" АҚ	ҚР көптеген аумақтары	webmaster@telecom.kz	www.telecom.kz
NURSAT	"NURSAT" АҚ	ҚР көптеген аумақтары бойынша	info@nursat.kz	www.nursat.kz
PROMTELL	"PROMTELL" ЖШС	Ақмола облысы	info@promtel.kz	www.promtell.kz
RB-K	"Радиобайланыс" ЖШС	Астана, Алматы, Атырау, Ақтау, Ақтобе, Қарағанды, Қашпағай, Өскемен, Орал	info@rbk.kz	www.rbk.kz
Sky Telecom	"SkySilk" АҚ	Ақтау	billing@aknet.kz	www.aknet.kz
SputTV	"SputTV" компаниясы	Алматы	info@sputtv.com	www.sputtv.com
Transtelecom	"ТРАНСТЕЛЕКОМ" АҚ	ҚР көптеген аумақтары бойынша	sales@transtelecom.kz	www.transtelecom.kz
Академсеть	"Академсеть" ЖШС	Алматы	info@academset.kz	www.academset.kz
КОМТЕЛ	"КОМТЕЛ" ЖШС	Алматы облысы	info@komtel.kz	www.komtel.kz

Ескерту: Түпнұсқа негізінде құрастырылған [3]

Нәтижелер және олардың талқылануы

Қол жеткізу провайдерлерін қарастыратын болсақ, онда мыналарды бөлуге болады:

- United Russia провайдері – Еуропада деректермен алмасудың ең өнімді тәуелсіз Сымсыз орталықтарының бірінің операторы.

-British Telecom провайдері – телекоммуникациялық қызмет көрсетулер мен шешімдердің алдыңғы қатарлы әлемдік жеткізушілерінің бірі. 170-тен аса әлем елдерінде әрекет етеді.

- DINAMIT провайдер (ООО «Мистер Мобайл») – Украина территориясында ең ірі болып табылады, контентпен, интернетпен және т.с.с. байланысты кез келген қызмет көрсетулерді ұсынады.

- EastWind провайдері – телеком-нарығы үшін мамандырылған және күрделі шешімдердің әзірлеушісі және жеткізушісі.

- Electronic Vostok провайдері – контент-провайдерлерге, медиапартнерлерге, корпоративтік клиенттерге, мобильді сервис ұйымдарына техникалық платформаны ұсыну, смс-сервистерін жүзеге асыру үшін барлық типтерінің қосымшаларын әзірлеу, ресейлік өндірушілер мен жеткізушілерді біріктіру, мобильдік маркетинг – мобильдік технологияларға негізделген кампанияларды қолдау [4].

Хостинг-провайдер – соңғы кездері осы терминді басқа да жалпы қолданылатын сөздердің қатарында жиі естуге болады. Бірақ, бұл мақалада біз сіздерге осы хостинг-провайдердің не екенін айтып береміз.

Сонымен, хостинг-провайдер – хостинг қызмет көрсетулерінде мамандырылатын ұйым. Басқа сөзбен айтқанда, хостинг-провайдер деп, хостинг-қызмет көрсетулерін ұсынумен кәсіби айналысатын кез келген фирманы немесе компанияны айтуға болады.

Хостинг-қызмет көрсетулерінің провайдеріне қатысты белгілі халық даналығын қайта айтуға болады: «Сендердің достарың кім екенін айтыңдар, біз сендердің кім екендеріңді айтамыз». Неге? Өйткені, соңғысының атағынан, оның кәсібилігінен және өз бизнесіне, сонымен бірге клиенттеріне қараудан желідегі сіздің сайтыңыздың үздіксіз жұмысы тікелей тәуелді. Міне, сондықтан хостинг қызмет көрсетулерін таңдауда, ең алдымен, хостер таңдауына, дәлірек айтқанда, хостингтің жоғары сапалы қызмет көрсетулерін ұсынатын компанияға назар аударған жөн.

Сондықтан да, сенімді хостинг-компанияның таңдауында қателеспес үшін келесі белгілерге назар аударыңыз:

Хостинг қызмет көрсетулерін ұсынатын компания сайты мұқият қараңыз. Тек қана сайт компанияның визиттік карточкасы болып табылады және ұсынылатын қызмет көрсетулер сапасы мен сервис деңгейі туралы көп айтып бере алады. Ең алдымен, компания сайтында компанияның өзі туралы нақты және толық ақпарат және әрине, онымен ұсынылатын қызмет көрсетулер туралы мәліметтер болуы тиіс[5].

Жақсы хостингтік компанияның сайтында клиенттің қосымша сұрақтарын тудырмайтындай көлемінде ұсынылатын қызмет көрсетулер туралы ақпарат бар. Ал, егер сайтта негізгі сұрақтар бойынша ақпарат жоқ болса, онда бұл сервис деңгейінің және ұсынылатын қызмет көрсетулердің көрнекі көрсетілімі. Егер провайдер өз компаниясының сайтына жауапсыз қараса, онда өз клиенттеріне одан да нашар қарайды.

Белгілі бір провайдерден хостингке тапсырыс беруден бұрын, техникалық қолдау жұмысын тексеруге еңбек етіңіз. Нағыз кәсіпқой «клиент әрдайым дұрыс» деген кең таралған сәтті ережені негізге алып, жұмыс істегендіктен, дұрыс және клиентпен өте сыйайы.

Хостер әлеуетті клиенттерге «Жеке кабинет» (аккаунт, профайл) басқару панеліне демо-кіруді ұсыну көмегімен сапаны және ыңғайлылықты тестілеу мүмкіндігін ұсынса жақсы. Осы жағдайда сіздің хостинг қызмет көрсетулерін әлі төлемей, сайттарға қол жеткізуді жылдамдығын, мысалы, тәуліктің әр түрлі уақыттарында, апта күндерінде тексерудің әмбебап мүмкіндігіңіз бар.

Хостинг қызмет көрсетулерін төлеудің алдында, егер, сіз нәтижесінде ұсынылатын қызмет көрсетулердің сапасына немесе деңгейіне көңіліңіз толмаған жағдайда, қаражаты қайтару механизмінің болуын және толықтығын анықтап алыңыз.

Сонымен бірге, компания клиент өкілеттігіне поддомендері бере ме, соны да біліп алыңыз. Көп жағдайларда, хостер өз клиентіне 6-ға жуық поддомендерді тегін береді. Оған қоса, поддомендері пайдалану шарттарын толық біліп алыңыз. Осы мүмкіндікті елеменіз. Мүмкін, хостингті таңдау кезінде сіз олардың пайдаланылуы қызықтырмайды, бірақ кейін поддомендердің ұсынылуы сіз үшін пайдалы қосымша болады.

Провайдерлер алғашқы (магистралды) – өз иелігінде магистралды арналары болады және екіншілері (қалалықтары) – алғашқы-

ларда байланыс арналарын жалға алады. Алағашқы провайдерлер трафикті тек қана үлкен көлемде сатады және жеке пайдаланушыларға емес (алайда, белгілі бір шектеулер бар болғанымен) басқа провайдерлерге қызмет көрсетеді. Заңды түрде, екіншілерінің қуаттылығы магистралды провайдерлерге қарағанда, төмен болады.

Әрине, провайдерлер мүмкіндіктері қуатты болған сайын олар қызмет көрсетулердің кеңейтілген таңдауын ұсынады, және заңды түрде, Алматыдағы провайдерлер мүмкіндіктері, айталық Алматы облысындағыларға қарағанда ерекшеленеді.

Айталық, «Алматыда қандай интернет-провайдер оптималды болып табылады» деген сұраққа жауап бергенде, белгілі бір абоненттік төлемге желіге қол жеткізудің кәдімгі нүктесін ұсыну позициясынан жай ғана жүргізу керек. Қазірге провайдерлердің әртүрлілігін есепке алумен, осындай қызмет көрсетулердің сапасына баға беру, «баға – трафик көлемі – құны» қатынасына негізделді, қосылу жылдамдығын, оның тұрақтылығын, жергілікті желінің болуын немесе жоқтығын, ұсынылған жабдықтың сапасын, сонымен қатар, тарифтік жоспарды таңдау мүмкіндігін есепке алған жөн.

Осыдан басқа, Алматы облыстарының басқа аудандарына қызмет көрсетулерді ұсынатын провайдерлерден ерекше, оптималды провайдерде болуы тиіс белгісінің бірі – аз пәтерлі үйлерде, жеке коттеждерде және басқа да кабельдік телефондық қол жеткізуі, ADSL және Ethernet қосылулары немесе жоғары жылдамдықты Wi-Fi жоқ орындарда интернетті қосу мүмкіндігі болып табылады.

Интерфейстың берілген түрлері аса жоғары жылдамдықты және оптималды болып табылады, ал, спутниктік антенна немесе 3G EVDO модемдерінің көмегімен интернетке альтернативтік қол жеткізу – қосылудың тұрақтылық көрсеткіштері бойынша да, құны бойынша нашар. Осыдан басқа, мұндай фирма міндетті түрде өзінің жеке сауатты, опе-

ративтік тәулік бойы жұмыс істейтін қолдау қызметінің болуы, сонымен бірге, үйге келумен желі параметрлерін баптаудың жедел компьютерлік көмек көрсету мүмкіндігі болуы тиіс.

Қорытынды

Қорыта келе, қаржылық шығындар, байланыс сенімділігі және сапасы бойынша (провайдерлер көп болған жерлерде) провайдерді таңдаудағы кейбір практикалық кеңестер:

- интернет желісіне қатынау үшін телефон нөмірлерінің саны кем дегенде екі болуы керек және әртүрлі АТС-да орналастырылуы керек.

- бұқаралық ақпарат құралдарында белсенді түрде жарнамаланатын фирмалардың қызметтерін пайдалану қажет емес.

- байланыс сенімділігі үшін провайдердің әртүрлі жоғары деңгейлі провайдерлерден бірнеше байланыс арналары бар болғаны жөн. Бұл өте жиі болатын байланыс желілеріндегі апаттар жағдайында резерв бола алады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Цифрлық Қазақстан бағдарламасы. [Электронный ресурс]. Режим доступа. URL: https://primeminister.kz/kz/page/view/tsifrlk_kazakstan_meml_ekettik_bagdarlamasi (дата обращения 01.04.2018 г.).
2. Скляр О.К. Современные волоконно-оптические системы передачи. - М.: Солон-Р. - 2016.-296 с.
3. Сеилов Ш.Ж. Регулирование сектора телекоммуникаций Республики Казахстан.-Алматы: Атамура, 2014. –183с.
4. Материалы VIII Международной научно-методической конференции «Математическое моделирование и информационные технологии в образовании и науки», посвященная 90-летию КазНПУ им. Абая [Электронный ресурс] Режим доступа. URL: <http://www.telecom.kz/index.php?muin=1234755542&lang=rus> (дата обращения 04.04.2018 г.).
5. IT-рынок Казахстана. Часть 1: hardware, IT-услуги и телекоммуникации. [Электронный ресурс]. Режим доступа. URL: <http://www.stat.kz/digital/svyaz/Pages/default> (дата обращения 04.04.2018 г.).